

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 6304
Tarih : 22.12.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Cezaevlerinde kalan çocukların cinsel istismar başta olmak üzere her türlü fiziksel ve ruhsal şiddete maruz kalmasının mutlak surette önlenmesi, cinsel istismara uğrayan çocukların fiziksel, ruhsal, sosyal iyileşmelerinin yanı sıra, toplumsal yaşama sağlıklı bir biçimde adaptasyonlarının sağlanması, yaşanan cinsel istismar vakalarında ihmali olanların tespitine yardımcı olunması ve bu husustaki hukuksal eksikliklerin ve devlet politikasının nihai anlamda belirlenmesi ile birlikte cezaevlerinde anneleriyle birlikte kalmak zorunda kalan 0-6 yaş arası çocuklar başta olmak üzere, çocukların cezaevlerinde yaşadığı hak ihlalleri ve gelişimlerini olumsuz etkileyen cezaevi koşullarının tüm boyutlarıyla ele alınması, gerekli tedbirlerin alınması ve çocuklara dayatılan cezaevi sistemi dışında insan haklarına uygun yöntemlerin araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Adem GEVERİ

Van Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

BM Çocuk Hakları Komitesi, tüm cinsel şiddet biçimlerinin, fiziksel güç kullanılsın ya da kullanılsın, çocuklar için psikolojik açıdan bozucu, sömürücü ve travmatik olduğunu kabul etmektedir. Türkiye şu anda çocuk hakları ve çocuğa karşı işlenen cinsel suçlarla mücadele açısından mevcut yasalarının ve imzaladığı uluslararası sözleşmelerin gereklerini yerine getirmemektedir. Oysa çocuk istismarını engellemek ve çocuklara yönelik tam bir koruma sağlamak devletlerin yasal olduğu kadar idari, denetim ve eğitimsel sorumluluğundadır.

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST) / Türkiye Hapishane Çalışmaları Merkezi bünyesindeki Hapiste Çocuk Ağı (TCPS)'nin Kasım 2017'de yayınlamış oldukları Çocuk Tutsaklara İlişkin Hak İhlali İddiaları, Bilgi ve Denetim Mekanizmalarına Yapılan Başvurular ve Akıbetleri Raporu çocuk tutsakların ile ilgili koşulları ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Rapora göre;

“Türkiye’de 07.04.2017 tarihli verilere göre 12-18 yaş aralığında 1715’i oğlan, 63’ü kız olmak üzere toplam 1778 tutuklu, 994’ü oğlan, 28’i kız olmak üzere 1022 hükümlü, toplam 2800 çocuk mahpus bulunmaktadır. Adli Sicil ve İstatistik Müdürlüğü’nün istatistiklerine göre sadece Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri’nde hakkında hapis cezası kararı verilen çocukların sayısı iki katına çıkarak önemli bir artış göstermiş; hapis cezası alan çocukların sayısı 2009 yılında 5.728’iken, bu rakam 2016 yılında 12.423 olmuştur”

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün verdiği bilgilere göre Temmuz 2017 itibariyle cezaevlerinde 12-17 yaş arası 2 bin 800 çocuk olduğu belirtilmektedir. Nisan 2017’de 2.692 olan sayının sonraki 3 aylık sürede 2800 olması ve 0-12 ay arası çocuk sayısı 114 iken, Temmuz ayında bu sayının 149’a ulaşması tehlikenin boyutunu göstermektedir. Temmuz 2017 itibariyle açıklanan verilere göre cezaevinde anneleriyle birlikte kalan çocuk sayısı 668’dir. Ve bu sayı her geçen gün artmaktadır.

Cezaevlerindeki çocuk tutsak sayısının sürekli olarak artması ile birlikte cezaevlerindeki şiddet, cinsel istismar iddiaları kamuoyunu sürekli tartışılmaktadır. Özellikle Adana’daki Pozantı Cezaevi’nde yaşanan tutuklu çocuklara taciz ve tecavüz vahşeti kamuoyunda uzun bir süre tartışılmıştı. Bu durum, Pozantı Cezaevi’nde adli tutukluların taciz ve tecavüzüne maruz kalan 7 tutuklu çocuk İHD’ye başvurması sonrası açığa çıkmıştı. Üzülerek ifade etmek gerekirse çocuklar halen, cezaevlerinde kötü yaşam koşulları ile birlikte cinsel tacize maruz kaldıkları

iddiaları sürekli gündeme gelmektedir. Aynı zamanda cezaevlerinde yaşanan ölümlerde büyük bir sorun olmaya devam etmektedir. 2009 yılından Mart 2017 tarihine kadar 9'u intihar olmak üzere 18 çocuk cezaevlerinde yaşamını yitirmiştir.

Türkiye'deki cezaevlerinde yalnızca Türkiyeli çocuklar değil, savaş koşulları nedeniyle toplam göç etmek zorunda kalan 169 yabancı uyruklu çocuk bulunuyor. Bunlardan 119'u iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli çocuklardır. Bunlar ile birlikte, 31 Afganistanlı, 7 Pakistanlı, 4 Iraklı, 2 İranlı, 2 Türkmenistanlı, 1 Cezayirli, 1 Endonezyalı ve 1 Gürcistanlı ve 1 uyruksuz çocuk bulunmaktadır.

Cezaevlerinde sadece çocuk tutsak sayısında değil genel olarak tutsak sayısında bir artış söz konusudur. Özellikle 15 Temmuz Darbe girişiminden sonraki süreçte bu sayı olağanüstü bir şekilde artmıştır. Geçmiş yıllardan bugüne doğru baktığımızda cezaevlerindeki çocuk sayısı ile birlikte genel tutsak sayısının sürekli olarak bir artış de olduğu görülmektedir. 2005 yılında 55.870 olan tutsak sayısı, Nisan 2016'da 187 iken son açıklanan raporlara göre Aralık 2017 itibariyle Türkiye'de bulunan toplam 384 cezaevinde 232 bin 132 tutsak bulunmaktadır.

GEREKÇE

Çocuk tutsaklar açısından bakıldığında hapishanelerdeki resim daha korkunç bir hal almaktadır. 2011 yılı verilerine göre 18 yaş altı çocukların %68,6'sı hapishaneden tahliye olduktan bir yıl sonra adalet sistemine yeniden dâhil olmakta ve ceza aldığı görülmektedir. Özellikle tutuklu çocuk sayısındaki artış ile birlikte hapishane ortamındaki sağlıksız koşullar ile birlikte çocukların tutuklu bulundukları alanda cinsel tacize maruz kalmaları ve suça teşvik edilmeleri konuyu daha da korkunç hale getirmektedir.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) gibi tarafı olduğu insan hakları sözleşmeleri, BM Çocuk Hakları Sözleşmesine göre çocuklar, sözleşmeler ve yerel mevzuatı gereği yaşam hakkını yalnızca ihlal etmeme değil aynı zamanda koruma yükümlülüğü altındadır. Devlet, ihlale doğrudan sebebiyet vermemenin yanı sıra ihlalin gerçekleşmemesi için de tüm önlemleri almak zorundadır. Çocuk tutsaklar, kaldıkları kurumlar itibariyle devlet koruması altında bulunmaktadır ve çocukların yaşam hakkının korunması ile ilgili birincil sorumluluk, yükümlülükleri çerçevesinde devlete aittir. Ama üzülerek ifade etmek gerekiyor ki hem yaşamsal koşullar hem de cezaevi koşullarında devlet çocuklara karşı bu yükümlülüklerini yerine getirmemektedir.

Çocuklar, cezaevlerinde kötü yaşam koşulları nedeniyle sağlıksız koşullar ile birlikte tutuklu bulundukları yerde cinsel tacize maruz kalmaları, ölümle dahi sonuçlanan durumlar yaşanmaktadır. Cezaevlerinde, 2009 yılından Mart 2017 tarihine kadar 18 çocuk yaşamını yitirmiştir. Yaşamını yitiren çocuklardan 9'u intihar sebebiyle hayatını kaybetmiştir.

2015 yılında kamuoyuna yansıyan Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutuklu dört çocuğa işkence yapıldığına ve cinsel saldırıda bulunulduğuna ilişkin Başbakanlık İnsan Hakları Kurumu (İHAK) tarafından bir araştırma yapılmış ve rapor yayınlamıştı. Bu raporda; *"Böyle bir kontrol mekanizması çocukların mahremiyeti açısından başlı başına tartışılır olmakla birlikte bu yöntemle cinsel saldırı fiillerinin veya vücudun bazı bölgelerindeki fiziksel şiddet emarelerinin tespiti mümkün değildir. Ayrıca, bu yöntemle manevi cebir, henüz fiziksel şiddet aşamasına varmayan baskılar da tespit edilemeyecektir"* denmektedir. Bu tespit, cezaevlerindeki yaşananların boyutunu gözler önüne sermektedir.

Yaşanan bunca hak ihlaline karşın şikâyet konu olan kamu görevlileri ile ilgili caydırıcı işlemlerin yapılmaması ve kamu görevlileri için cezasızlık zırhı, cezaevleri koşullarının iyileşmeyi engelleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Cezaevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar tarafından son 10 yılda işkence ve kötü muameleyle uğradıkları iddiasıyla 92 şikâyet başvurusu yapılmıştır. İşkence ve kötü muamele vakalarında adı geçen personeller hakkında 31'i şikâyet üzerine, 33'ü ise resen başlatılan 64 soruşturma açılmıştır. 64 soruşturma kapsamında da 484 personelle ilgili işlem başlatılmıştır. Yürütülen bu soruşturmalar sonunda;

- 484 personelin 294'üne takipsizlik kararı verilmiştir. 28 personel için adli soruşturma açılmasına gerek görülmemiştir. 56'sı beraat etmiş, biri için hükmün açıklanması ertelenmiştir. Bir kişiye hapis cezası verilirken, 58 kişi hakkında ise soruşturma henüz tamamlanamamıştır.
- Öte yandan 376 personel için disiplin cezası verilmesine gerek olmadığına karar verilmiştir. 19'u için idari soruşturmaya gerek görülmemiş, 15'ine kınama, 48'ine uyarma cezası verilmiştir. Bir kişi için aylıktan kesme cezası uygulanmıştır ve beş kişi hakkında soruşturma sürmektedir.

Ayrıca cezaevlerinde OHAL nedeniyle de ağırlaşan koşullarla ilgili raporların kamuoyu ile paylaşılması önlenmektedir. Son olarak Çocuk İstismarıyla Mücadele Derneği'nin (ÇİMDER) Şakran Çocuk Cezaevi raporunun kamuoyu ile paylaşılması, Adalet Bakanlığı tarafından; OHAL gerekçesiyle yasaklanmıştır. Söz konusu raporun kamuoyu ile paylaşılmasının

yasaklanması, cezaevlerinden durumun iyiye doğru değil kötüye doğru gittiğinin bir göstergesidir.

Anneleri ile birlikte kalan çocuklar

Türkiye’de bir şekilde suça bulaştığı için cezaevinde tutsak olan çocuklar ile birlikte anneleriyle birlikte cezaevinde kalmak zorunda olan 668 çocuk bulunmaktadır. Cezaevinde koşullarında olsalar bile çocukların sağlıklı bir şekilde zihinsel ve fiziksel gelişimlerinin sağlanması için, yaşlılarıyla yan yana gelebilme, oyuncaklarla oynayabilmesi, oyun parkı, kreş gibi en temel haklarından mahrum bırakılmamaları gerekiyor. Ancak anneleri ile birlikte kalan çocuklar, genel olarak tutsak çocukların yaşadıkları sıkıntıları aratmayacak sorunlarla karşı karşıya kalmakta ve herhangi bir suçlarının olmamasına karşın sadece annelerinden durumundan kaynaklı olarak cezalandırılmaya tabi tutulmaktadır. Anneleriyle birlikte kalan çocuklar; annelerinin dışlanması ile anneleri ile birlikte dışlanmaya maruz kalması, ayrı ekmek haklarının olmaması, oyuncaksız büyümeleri, yetişkinler için uygulanan cezaevi uygulamalarının kendileri içinde aynı olması, anneleri olmadan doktora götürülmeleri, ayrı yatak haklarının olmayışı gibi temel sorunlar yaşamaktadır.

Cezaevlerinde birçok tutsak, çocuk sesine tahammül edemediği için çocuklu tutsaklarla birlikte kalmak istemiyor. Bu durum da tutsak anneler ve çocukları üzerinde baskı oluşturmaya ve çocuklu annelerin dışlanmasına neden olmaktadır.

Bilindiği gibi beslenme cezaevlerindeki temel sorunların başında gelmektedir. Bu durum annelerinin yanında kalan çocuklar için daha da katlanılmaz hale gelmektedir. Çocukların ayrı ekmek hakkı bulunmadığından, çocuklu anneler, kendileri için verilen günlük ekmek hakkı ile hem kendi karınlarını hem de çocuklarını doyurmak zorunda bırakılmaktadır. Bu kısıtlama çocuk ile birlikte annenin de sağlıksız bir şekilde beslenmesine neden olmaktadır. Sayılı olarak verilen börek, tatlı, balık, meyve vb. yiyeceklerde de çocuk yok sayılmaları ile birlikte çocuklara uygun çatal kaşık verilmemektedir.

Kreşlerde yeterli oyuncak olduğu gerekçesiyle koğuşlara peluş oyuncaklar haricinde oyuncak sokulmasına izin verilmemektedir. Kreşin olmadığı yerlerde çocuklar bu kısıtlı imkândan bile mahrum kalmaktadır. Hatta boya çeşitleri ve oyun hamuru “hapishanenin kreşi var, orada boyasınlar” gerekçesiyle izin verilmemektedir. Bu nedenle 0-3 yaş çocuklar, kreşe gidemediği için oyuncaksız büyümektedir. Ayrıca hediye gelen oyuncaklar ise cezaevlerinin teknik

personelleri tarafından tek tek açılarak kontrol ediliyor ve çoğu zaman bu oyuncaklar çocuklara ulaşana kadar kullanılamaz hale getiriliyor.

Çocuklar, kreş dahil giriş çıkış yaparken defalarca “tutsak kabul” denilen x-ray cihazından geçişi kullanmaktadırlar. Koğuş sayımları ve aramalar çocukların gözleri önünde ve çocukların da aranması şeklinde yapılmaktadır. Bu durum çocuklarda kalıcı travmatik etkiler bırakmakta ve daha sonra dahil olduğu toplumsal yaşantılarına olumsuz bir şekilde yansımaktadır.

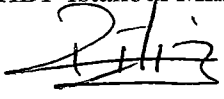
Çocuklar, kendilerine yeterli hijyen, ısı, havalandırma koşulları sağlanmadığından kaynaklı olarak sık sık hasta olmaktadır. Her koğuşun revir günü ve saati dışında, hasta da olan yetişkin tutsaklar için revire çıkılmasına izin verilmediği gibi acil durum hariç çocuklar için de geçerlidir. Bu nedenle basit bir müdahale ile tedavi edilebilen hastalıklar bazen ciddi boyutlara ulaşabilmektedir. Ayrıca cezaevlerinde sürekli doktor bulunmadığı için bazı prosedürler sonrası çocuklar hastanelere sevk ediliyor. Bu sevkler sırasında bazı cezaevlerinde, çocuklar annesinden alınarak hastaneye götürülüyor ve bu durumda çocuğun güven içinde kendisini ifade etmesi söz konusu olamadığı gibi psikolojik olumsuzluklara da neden olabilmektedir.

Bütün bunlar ile birlikte çocukların yok sayıldığı diğer bir konu ise anneleriyle 1 kişi sayıldıkları için çocuklara yatak verilmemektedir. Çocukların ayrı yatak hakları olmadıkları için dar bir yatakta anneleriyle beraber yatmaktadırlar.

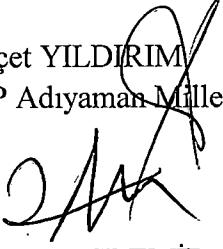
Son olarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nden yapılan açıklamaya göre; geçtiğimiz 5 yıl içerisinde 2013 yılında 8 bin 485 kişi kapasiteye sahip 10 adet, 2014 yılında 13 bin 194 kişi kapasiteye sahip 14 adet, 2015 yılında 13 bin 292 kişi kapasiteye sahip 18 adet, 2016 yılında 26 bin 572 kişi kapasiteye sahip 38 adet, 2017 yılında 4 bin 908 kişi kapasiteye sahip 9 adet ceza infaz kurumu açılmıştır. Ayrıca 2018 yılı 38 yeni cezaevinin açılması planlanmakta olup 2019 yılından 2023 yılına kadar 50 yeni cezaevi inşa edilmesi planlanmaktadır.

Yukarıda kısaca ifade edilen cezaevindeki çocuk tutsakların ve anneleriyle birlikte kalan çocukların sorunlarının tespiti ve çözümü ile birlikte gerekli tedbirlerinin alınması amacıyla Meclis Araştırması açılması hayati önem taşımaktadır.

Filiz KERESTECİOĞLU
HDP İstanbul Milletvekili

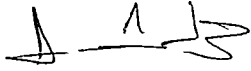
Behçet YILDIRIM
HDP Adıyaman Milletvekili

Dirayet TAŞDEMİR
HDP Ağrı Milletvekili

Ayşe ACAR BAŞARAN
HDP Batman Milletvekili

Saadet BECEREKLİ
HDP Batman Milletvekili

Mizgin İRGAT
HDP Bitlis Milletvekili

Altan TAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

İmam TAŞÇIER
HDP Diyarbakır Milletvekili

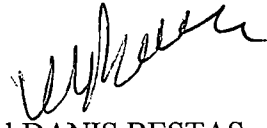

Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır Milletvekili

Mahmut TOĞRUL
HDP Gaziantep Milletvekili

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Adana Milletvekili

Berdan ÖZTÜRK
HDP Ağrı Milletvekili

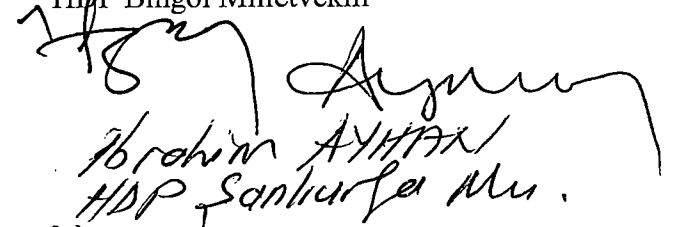
Sırrı Süreyya ÖNDER
HDP Ankara Milletvekili

Mehmet Ali ASLAN
HDP Batman Milletvekili

Hişyar ÖZSOY
HDP Bingöl Milletvekili

Feleknas UCA
HDP Diyarbakır Milletvekili

Nimetullah ERDOĞMUŞ
HDP Diyarbakır Milletvekili

Ziya PİR
HDP Diyarbakır Milletvekili

Nihat AKDOĞAN
HDP Hakkari Milletvekili

